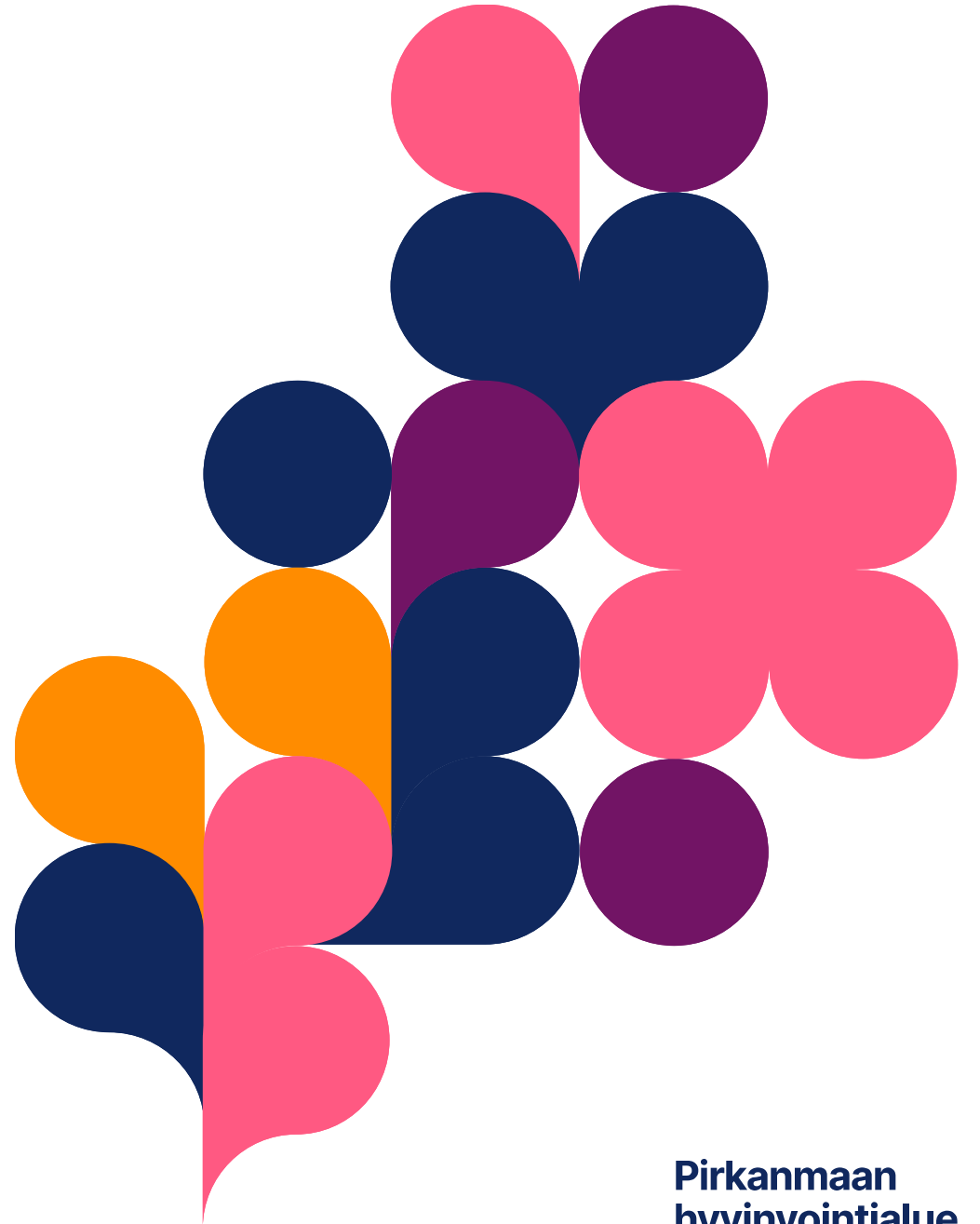

Muutosesitys aluevaltuustossa 27.4.2026 – rikosasiat ja sovittelu

Hallintopalvelut/lakiyksikkö, turvallisuus

5/2026

Aluevaltuustossa 27.4.2026 § 44

Pirkanmaan hyvinvointialueen hyvinvointikertomus ja -suunnitelmien päivittäminen vuosille 2026-2029

- Pirkanmaan alueelliseen väkivallan ehkäisyn toimenpideohjelmaan 2026-29, s. 26, kohtaan ”Henkilöstöön kohdistuu väkivaltatilanteita tai niiden uhkaa” päätettiin hyväksyä seuraava aluevaltuutetun lisäysoesitys:

”Kaikki Pirkanmaan hyvinvointialueen henkilöstöön kohdistuvat uhkaukset ja fyysinen väkivalta viedään järjestelmällisesti joko sovitteluun tai rikosprosessiin poliisin tutkittavaksi”

Toimeenpano

- Muutosesityksen tavoitteena on, että hyvinvointialueen henkilöstöön kohdistuvaa uhkaa ja väkivaltaa halutaan käsitellä systemaattisemmin ja näkyvämmiin.
- Tavoite on ymmärrettävä, mutta ehdottomana vaatimuksena aiheuttaa ongelmia toimeenpanossa, koska sääntely- ja toimintaympäristö on kompleksinen.
  - Arvio rikoksen tunnusmerkistön täyttymisestä ohjaa sitä, tehdäänkö rikosilmoitus vai käsitelläänkö muilla työnantajan linjaamilla tavoilla (mm. haittatapahtumailmoitukset)
  - Työnantaja voi antaa osaltaan suostumuksen sovittelulle asiassa jossa on tehty rikosilmoitus, mutta kaikkien sovittelulle asetettujen edellytysten on täytyttävä, jotta sovittelu voisi toteutua.
  - Johdonmukainen tapauskohtainen harkinta on välttämätöntä.
- Tavoite toteutuu jo nykyohjeistuksin, joissa huomioidaan tapauskohtainen harkinta.
- Prosessin selkeys ja siitä tiedottaminen henkilöstölle ja esihenkilöille on tärkeää.
- Hyväksytyä muutosesitystä ei voida toimeenpanna tarkan sanamuodon mukaisesti.

Hyvinvointialueen rikosohje

Hyvinvointialueen rikosohje

- Hyvinvointialueella on hyväksytty kattava rikosohjeistus
- Ohjeistuksen mukaan **kaikki rikokset ilmoitetaan viranomaiselle**.
Tämä linjaus pätee kaikkiin rikoksiin, joissa osallisena on hyvinvointialueen henkilöstöä tai omaisuutta. Poikkeukset tästä linjauksesta koskevat vain lieviä asianomistajarikoksia, yksikkökohtaista työn erityispiirteiden huomioimista sekä salassapitoon liittyviä erityistilanteita asiakkaiden ja potilaiden osalta.
- Hyvinvointialueen henkilöstöön tai omaisuuteen kohdistuvat rikokset tulee ilmoittaa poliisille riippumatta kyseessä olevan rikoksen säädetyistä enimmäisrangaistuksesta.

Nostoja toimivallasta ja käytänteistä

- Pirhan puhevallan käyttö ja prosessin omistajuus on linjajohtolla
  - Rikosilmoituksen voi laatia kuka tahansa (lakisääteinen oikeus)
  - Pirhan puhevaltaa (rikosilmoitus, rangaistusvaatimus, korvausvaatimus jne.) voi käyttää rikosasioissa linjajohto sekä tietyin osin lakipalveluiden ja turvallisuuden asiantuntijat
  - Normaalisti Pirhaan ja Pirhan henkilöstöön kohdistuvat virallisen syytteen alaiset rikokset ilmoittaa poliisille Pirha organisaationa (toimivaltainen johdon edustaja tai esihenkilö), **ei työntekijä yksin**
- Rikokset käsitellään tapahtumapaikan linjajohdon ja esihenkilöstön toimesta
  - Käytännön toiminta siellä missä tapahtuu ja missä paras tieto tapahtumista
  - Tilanteiden selvittely ja poliisille ilmoittaminen nopeampaa
  - Erityisen vaativat tai poikkeukselliset tapaukset voidaan ottaa asiantuntijoiden käsiteltäväksi (esim. rekistereissä laajasti koko organisaatiota koskevat asiat, joihin ei löydy johdosta omistajaa)

Erityistä huomioitavaa – Yleinen rikosprosessi

- Työhön liittyvien rikosten käsittely linjattu työajalla tapahtuvaksi toiminnaksi
- Hyvinvointialueen omaisuuteen ja henkilöstöön kohdistuvat rikokset ilmoitetaan aina poliisille (**huom. rangaistusvaatimus**) ja hyvinvointialueeseen kohdistuvat vahingot vaaditaan korvattavaksi
- Työnantajalla oikeus ilmoittaa työntekijään työn vuoksi kohdistuvat rikokset poliisille itsenäisesti
- Sovitteluun suostutaan vain harvoissa tapauksissa pääpainona nuoret ensikertalaiset
- Laajat ja tilannekohtaisesti haastavat tapaukset hoidetaan jatkossakin asiantuntijavetoisesti

Erityistä huomioitavaa – Yleinen rikosprosessi, erityinen toimintaympäristö

- Rikosohje on laadittu soveltumaan kaikkeen hyvinvointialueen toimintaan: erityiset tilanteet tai poikkeuksellinen toimintaympäristö huomioitava erikseen
- Tilannekohtainen harkinta eli jatkossakaan esimerkiksi laitoshoidossa olevan vanhuksen laittomasta uhkauksesta ei ilmoiteta poliisille
  - Tarvittaessa laadittava täydentävät ohjeet poikkeuksellisiin toimintaympäristöihin
  - Asiantuntijoilta saa aina tukea tulkintaan ja jokainen epäselvä tapaus suositeltavaa käydä erikseen läpi
  - Jos poikkeamasta ei ilmoiteta poliisille, **tulee se käsitellä aina järjestelmällisesti muulla sovitulla tavalla** (esim. Haipro, työn vaarojen ja riskien arviointi jne.)

Erityistä huomioitavaa – Työntekijään kohdistuvat rikokset, työväkivalta

- Rikosilmoitus voidaan laatia myös työnantajan toimesta uhrin tahtotilasta riippumatta
- Koskee virallisen syytteen alaisia rikoksia, eli rikoksia joita poliisi/syyttäjä voi ajaa asiaa itsenäisesti vaikkei rikoksen uhri haluaisi rangaistusta tai vaatisi korvauksia tekijältä
- Työn vuoksi työntekijään **työpaikan ulkopuolisen tahon toimesta** kohdistuvat laittomat uhkaukset ja lievät pahoinpitelyt muuttuneet virallisen syytteen alaisiksi rikoksiksi vuonna 2011 ja 2021
- Suositeltavaa käydä tilanne ensin läpi laki- tai turvallisuusyksiköiden asiantuntijoiden kanssa
- Työnantaja ilmoittaa ja ajaa uhrin tahdosta huolimatta rikosasiaa yleensä silloin, jos kyseessä on **työväkivaltatilanne tai esimerkiksi poikkeuksellinen uhkaus**

Esihenkilön ja työnantajan vastuut

- Esihenkilö on työturvallisuuslain (738/2002) tarkoittama työnantajan edustaja
- Työnantajan vastuut keskittyvät ennaltaehkäisyyn, mutta myös tapahtuneisiin epäkohtiin on puututtava
- Viimekädessä esihenkilön velvollisuus on huolehtia työntekijästä, myös rikosasioiden osalta
- Esihenkilöiden tukena myös turvallisuus, riskienhallinta ja varautumisen henkilöstö, juristit, hr ja työsuojelun edustajat
- Työnantajan vastuulla on työn ja toiminnan luonne huomioiden riittävän järjestelmällisesti selvittää ja tunnistaa vaaratekijät ja määrittää niiden mukaan riskit sekä toteuttaa toimenpiteet riskien poistamiseksi tai pienentämiseksi.
  - Pirhassa käytössä työturvallisuuden riskiarviointijärjestelmä.

Uhka- ja väkivaltatilanteiden hallinnan ohjeet

- Ohjepaketti uhka- ja väkivaltatilanteista
  - Yleistietoa uhka- ja väkivaltatilanteista aina ennaltaehkäisytilanteen jälkikäsitteilyyn
  - Toimintakortit / tiivistelmät keskeisistä sisällöistä
- Tarkistuslistoja työn tueksi ja muita liitteitä
  - Ennakkovarautuminen uhkaavaan asiakaspalvelutilanteeseen (LP2367)
  - Uhkaussoittolomake (LP1971)
  - Väkivallan vähentämisen oma-arviointi (LP2170)

Sisällysluettelo

1	Johdanto	2
2	Uhka- ja väkivaltatilanne	3
3	Vastuut ja velvollisuudet	4
3.1	Esihenkilön keskeisimmät velvollisuudet	4
3.2	Työntekijän keskeisimmät velvollisuudet	5
4	Uhka- ja väkivaltatilanteiden hallinta	6
4.1	Ennakointi	6
4.1.1	Riskien arvioinnit	6
4.1.2	Ennaltaehkäisy	7
4.2	Toiminta uhka- ja väkivaltatilanteessa	11
4.3	Uhka- ja väkivaltatilanteiden jälkikäsitteily	13
4.3.1	Ilmoitukset	13
4.3.2	Tilanteiden jälkipuinti	14
5	Toimintaohjeet	15

Uhka- ja väkivaltatilanteiden hallinta Pirkanmaan hyvinvointialueella

Riskienhallinta, turvallisuus ja varautuminen -vastuualue
Teemu Partanen, riskienhallintapäällikkö

Laaditut HaiProt

- Hyvinvointialueella laadittiin vuoden 2025 aikana yhteensä **6134 HaiPro-ilmoitusta** (haittatapahtumailmoitus) koskien uhka- ja väkivaltatilanteita sekä läheltä-piti-tilanteita
- Ilmoitusten kohteena ovat olleet sekä hyvinvointialueen henkilöstö että asiakkaat
- Rikostunnusmerkistö ei kaikissa tapauksissa täyty

Lainsäädäntö

Virallisen syytteen alaiset rikokset

- Suomen oikeudessa pääsääntö on, että rikokset ovat virallisen syytteen alaisia, jollei toisin ole säädetty
- Virallisen syytteen alaiset rikokset tarkoittavat käytännössä sitä, että syyttäjä saa nostaa ja on velvollinen nostamaan syytteen tällaisesta rikoksesta, vaikkei asianomistaja vaatisikaan syylliselle rangaistusta.
- Yleisimpiä henkilöstöön kohdistuvia rikoksia ovat pahoinpitelyrikokset

Teon laatu	Syyteoikeus
Törkeä pahoinpitely (RL 21:6)	Aina virallisen syytteen alainen
Pahoinpitely (RL 21:5)	Aina virallisen syytteen alainen
Lievä pahoinpitely (RL 21:7)	Pääsääntöisesti asianomistajarikos, mutta poikkeuksia (ks. Alla)

Lievä pahoinpitely on virallisen syytteen alainen, jos teko on kohdistunut:

1. Alle 18-vuotias henkilö
2. Tekijän läheiseen (aviopuoliso, ex-aviopuoliso, sisarus, ylenevä tai aleneva taho)
3. **Henkilöön hänen työtehtäviensä vuoksi eikä rikoksentekijä kuulu työpaikan henkilöstöön**

Vireillä olevat lakimuutokset – 1. Asiakastietolaki

- [Lausuntopyyntö](#) luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain muuttamisesta (uhka-arvio)
  - Lakimuutoksessa **vahvistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden oikeutta ja velvollisuutta luovuttaa salassa pidettäviä asiakastietoja poliisille**, kun se on välttämätöntä **henkeen tai terveyteen kohdistuvan vakavan uhkan arvioimiseksi ja uhkaavan teon estämiseksi**.
  - **Ilmoitusoikeus muuttuu osin ilmoitusvelvollisuudeksi** tilanteissa, joissa sote-viranomaisella on välttämätöntä tietoa vakavan uhkan arviointia tai estämistä varten.
  - **Säädetään poliisin pyynnöstä tapahtuvasta tiedonluovutuksesta**, jolloin poliisi voi saada uhka-arvion kannalta tarpeelliset tiedot suoraan sote-toimijalta.
  - **Täsmennetään palvelunantajan oikeutta ilmoittaa poliisille sote-henkilöstöön kohdistuneesta epäilystä rikoksesta**, jos se liittyy uhkatilanteeseen.
  - Muutoksella pyritään **parantamaan viranomaisten välistä tietojenvaihtoa ja ennalta estämään vakavaa väkivaltaa**, kuitenkin perusoikeudet ja tietosuoja huomioon ottaen.

Vireillä olevat lakimuutokset – 2. Poliisilaki

Hallituksen esitys [HE 182/2025 vp](#): hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisilain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Esityksen mukaan poliisilaissa ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa säädettyjä tiedonsaanti- ja tietojen luovutussäännöksiä muutettaisiin siten, että ne mahdollistaisivat nykyistä paremmin poliisin tietojenvaihdon muiden viranomaisten kanssa muun muassa rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi.

Poliisilakiin lisättäisiin uusi säännös **poliisin mahdollisuudesta saada tietyin edellytyksin henkilön henkilöllisyys- ja läsnäolotieto yksittäisessä tapauksessa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajalta.**

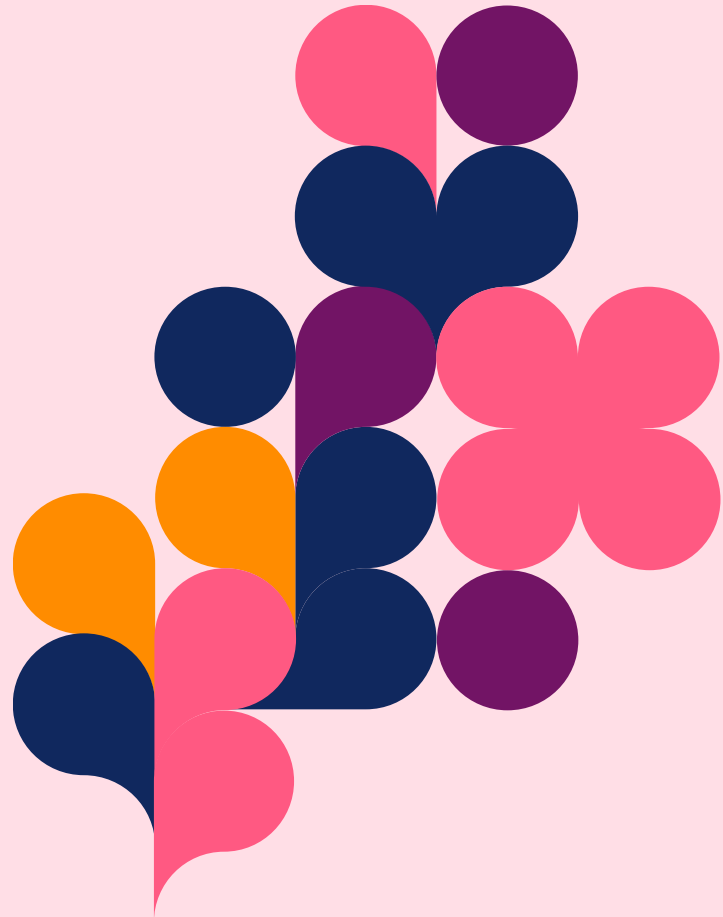
Rikosasioiden sovittelu

Rikosasian sovittelu

- Rikosasioiden sovittelu on maksuton palvelu, jossa rikoksesta epäillylle ja rikoksen uhrille järjestetään mahdollisuus kohdata toisensa luottamuksellisesti puolueettoman sovittelijan välityksellä. Sovittelussa käsitellään rikoksesta aiheutuneita henkisiä ja aineellisia haittoja sekä pyritään sopimaan niiden hyvittämisestä.
- Pirkanmaan hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluva **Pirkanmaan sovittelutoimisto** tarjoaa sovittelupalveluja koko Pirkanmaan alueelle rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain mukaisesti.
- Sovitteluun voidaan ottaa rikoksia, joiden arvioidaan soveltuvan soviteltaviksi, kun otetaan huomioon:
  - rikoksen laatu ja tekotapa
  - rikoksesta epäillyn ja uhrin keskinäinen suhde
  - muut rikokseen liittyvät seikat kokonaisuutena
- Lisäksi edellytetään, että:
  - rikoksesta epäilty vahvistaa tapahtumainkulun pääasialliset tosiseikat
  - sovittelu on uhrin edun mukaista
  - molemmat osapuolet suostuvat sovitteluun vapaaehtoisesti -- suostumuksen voi peruuttaa milloin tahansa

Rikosasian sovittelu

- Rikosasian sovittelu edellyttää rikosilmoituksen tekoa.
- Sovitteluun voi hakeutua **kaikissa rikosprosessin vaiheissa** -- myös esitutkinnan aikana tai sen jälkeen, syyteharkinnassa tai tuomioistuinkäsittelyn aikana. Asian käsittely poliisilla, syyttäjällä tai tuomioistuimessa ei estä sovittelua.
- Sovittelussa saavutettu sovinto voi johtaa:
  - toimenpiteistä luopumiseen tai tuomitsematta jättämiseen
  - rangaistuksen lieventämiseen
  - sopimukseen vahingonkorvauksesta (ei ulosottokelpoinen)
- Sovittelulla voi olla suuri kasvatuksellinen ja sosiaalinen merkitys nuorille rikoksentekijöille.

Seuraa meitä somessa

Twitter: @Pirha_fi

Facebook: Pirkanmaan hyvinvointialue

Instagram: pirkanmaanhyvinvointialue

YouTube: Pirkanmaan hyvinvointialue

Seuraa myös Taysin ja Pirkanmaan pelastuslaitoksen kanavia Instagramissa:

@tays_sairaala

@tays_syntymapaikka (Instagram)

@pirkanmaanpelastuslaitos

